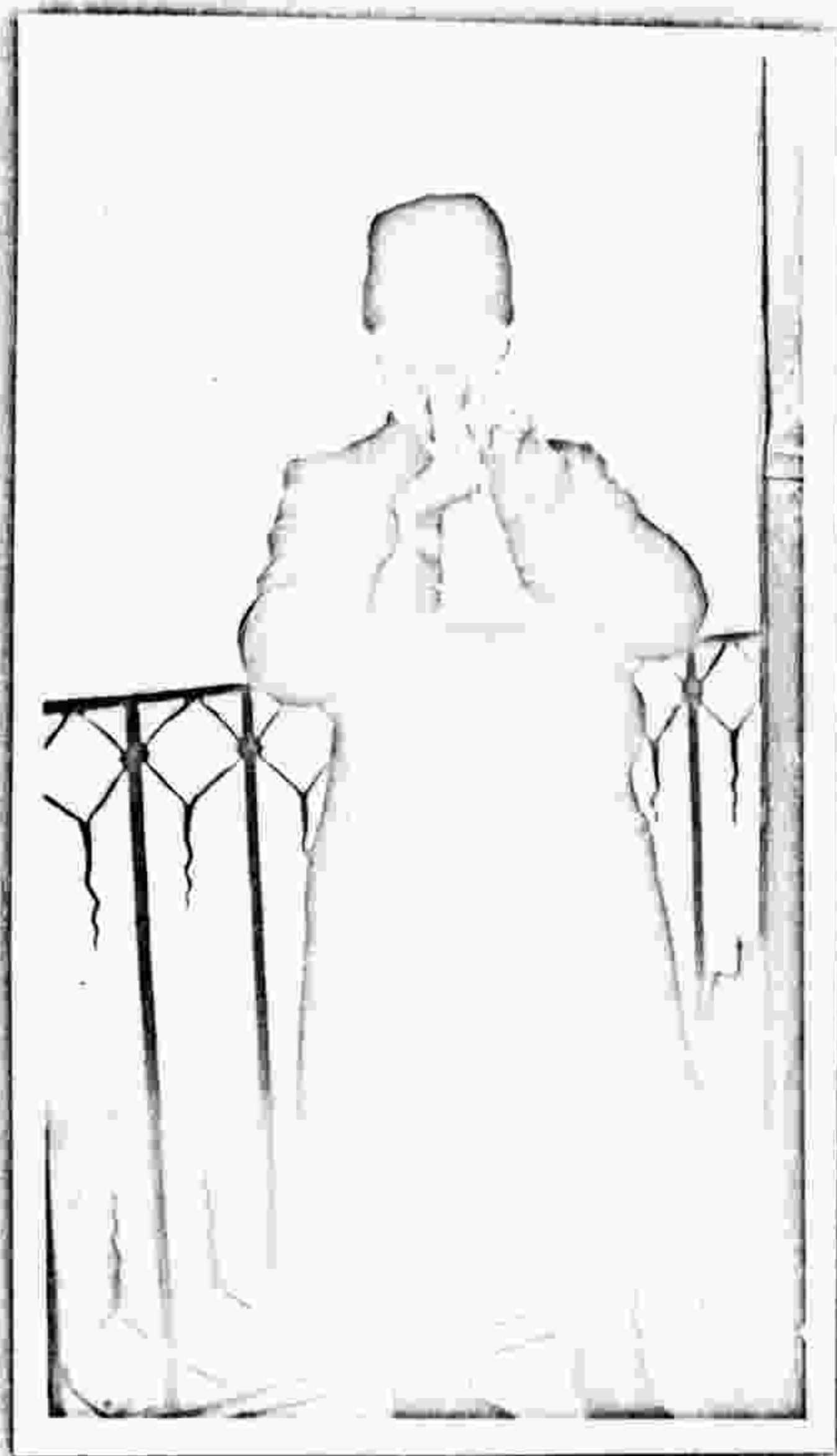

II. Stjärnsånger och julspel.

Anders T. ...
Fotograf ...
T. ...

F. d. Tornväktare Johan Albert Pettersson
 f. 1850 i Vausö ^{sockens.} Fadern flyttade till
Tosterön, då Johan Albert var 2 å
 3 år. Han var med om stjärnsång
 på Tosterön från 13-14 år. Han
 kände sig sålunda de här meddelare
 stjärnsångerna på 1860-talet.

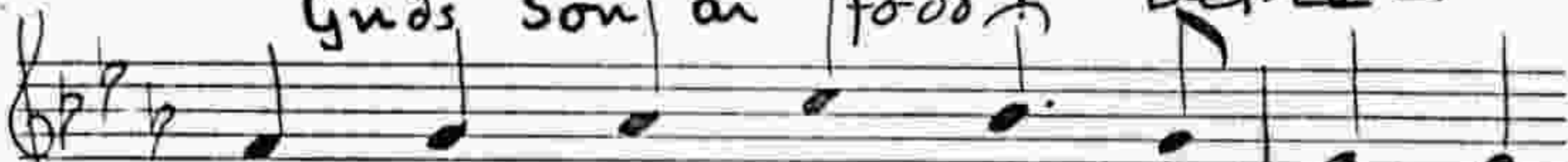
Tosterön är delade av tre
 socknar, Strängnäs - ~~Vausö~~ - Tosterö,
 Vausö - Tosterö och Fogdö - Tosterö.

Järnsång från Tosterön (1860-t.) (147)

Tomväktare Joh. Alb. Pettersson,
Strängnäs

Guds son är född i Betle -

hem på denna dag efter Guds

eget välbehag och vorden

kött. Ur blatta gunt och nå -

de är här oss sänd till hjälp och tröst och

haver från all vå — de all
världen å — ter löst.

Stjärnsång från Tosterön (1860-+)

Tornväktare och brandvakt Karl Erik Wallin
uppväxt på Tosterön (f. 1855)

Guds son är född i Betlehem på

denna dag allt efter Guds eget

välbehag och världen kött. Av

blatta gunt och nåde är han oss

sänd till hjälp och tröst och hävar från all

våde all världen å-toröst.

Hjärnsång från Tosterön (1860-+)

Tomväktare Joh. Alb. Pettersson

samt Tomväktare och baidvakt Karl Erik Wallin, båda uppvuxna på Tosterön.

Da Wallin är 5 år yngre, bör hans erinring vara något yngre än Petterssons. Båda överensstämma i ingresen "Guds son är född", där melodien avviker från Gustaf Welaunders meddelare från Vausö och Jansson från Torsund av samma

sång! OBS att J.A. Pettersson sjunger andra stavelsen av ordet "efter" i andra vers. Så att den faller på betnad faktedel:

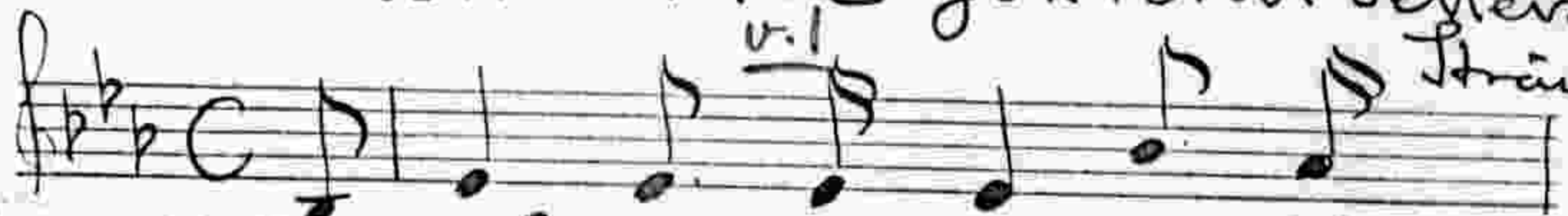
Guds son är född i Betlehem på denna dag
efter Guds eget välbehag (Pettersson)
(allt efter Guds eget välbehag) Wallin)
och vorden kött.
Ur blotta guent och nåde
är han oss sänd till hjälps och tröst
och häver från all vände
all världen återlost.

Pettersson: Ja vi börja ju aldri sjunga förrän efter midnat
Ja när vi kom in i stugan, sjöng vi:

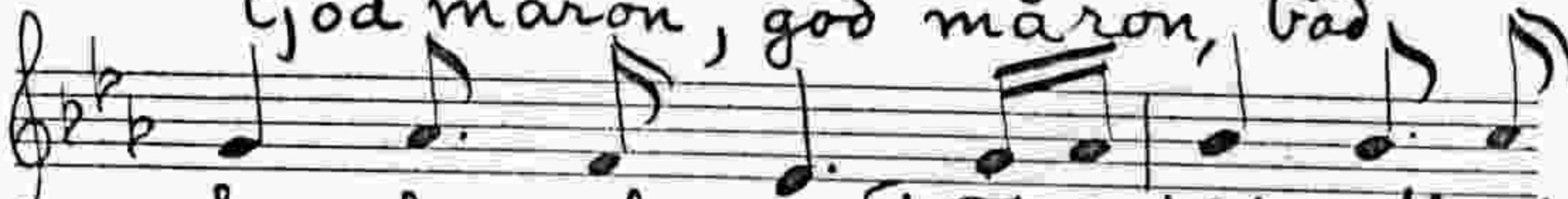
Stjärnsång från Tosterön (1860-t.) (150)

Tornväktare Joh. Alb. Pettersson

Strängväsn

God måron, god måron, vad

fa-der och mor! För-låt, att vi

kommer så bitti! För-låt att vi

kommer och gör er o-ro och

väcker *linder* uti utav sömnen!

v. 2

Vi vill önska eder alla en
fröjda - full god jul, på det ni må vara
friska och sunda. En kiste -
lig försam - ling, en kiste - li - ger
brud den visar den lyfter oss att sjunga.

Hjämsång från Tosterön (1860-t.)

Jornväktare Joh. Alb. Pettersson
Strängnäs

v. 1.

God måron, god måron, båd fader och mor!
Förlåt, att vi kommer så bitti.

Förlåt, att vi kommer och gör er oro
och väcker eder upp utav sömnen.

v. 2.

Vi vill önska eder alla en fröjdefull god jul
på det vi må vara friska och sunda,
en kristelig församling, en kristeliger brud,
den visan, den lyster oss att sjunga.

X X
X

Och så sjöng vi:

Hjåmsång från Tosterön (1860-+.)

Tornväktare Joh. Alb. Pettersson
Strängväs

Inte går vi av någon

snålhet, ej heller ut-av tigg-

ri, utan bara för att fira

våre jule - högtid .

När vi sjunge då, sa' vi!

(153)

"Go måron!"

Då skulle vi ha lite i oss, förstås,
å då vart inte lite då. Di vart
så fulla, så di blev liggandes bak-
efter. Ett år va vi bara en kvar,
när vi sluta.

Aspö Söder

Josefina Andersson, f. 1863 på Aspö
 f. Sjögren, g.m. f.d. torn-
 väktare Karl Andersson,
 rådhuset, Strängnäs.

Josefina Andersson är av
 en musikalisk bondestäkt.

Hennes far, Karl Gustaf Sjögren,
 först ladugårdsstötare hos gods-
 ägare Sköldstrand på Tynebo, *

* Över Selo
 socken

sedan egen jordbrukare, var
 en anlitad spelman. Han
 var född 1836 och dog 1924. En av

Josefina Anderssons söner lärde
 morfaderns fiollåtar och har med
 dem vunnit diplom på ett par
 spelmaustävlingar. Denne spelman

Anna Sjögren,

är nu bosatt i Stockholm. Josefina
 Anderssons mor, som nu 90-årig, är

även en musikalisk. Hennes "Mors visa"
 med Sela's lämpa fram.

Stjärnsång från Marwarön
intill Tosterön (1860-t.)

Säkertligen
samma ö,
som i d. 18.
tal kallas
Spehuan

Josefina Andersson efter fadern
Karl Gustaf Sjögren

God morgon, god morgon, våd herre och

"Morvarön"

fru! För-låt, att vi kommer så

bit-ti! För-låt, att vi kom-

men och stör eder so och väcker

eder upp av söta somnen.

Då jag var en fem, sex år gammal, berättar fru Josefine Andersson, hörde jag stjärnsånger på Marvaron i Tosterön. Marvaron lydde då under Tynnebö gärd. Jag hörde då far deltaga i sången. Vi barn låg vakna nästan hela natten i väntan på, vad som komma skulle. Kloken tre på morgonen om julnatten kom de.

Då sjöng far först ensam utanför, medan de svängde stjärnan i fönstret:

God morgon, god morgon, båd herre oh fru,
 förlåt, att vi kommer så bitti!
 Förlåt, att vi kommer och stör eder so
 och väcker eder upp av söta sömnen

Jfr Tomvaktare Joh. Alb. Pettersons meddelande. Josefine Andersson kommer igen v 2:
 Vi vill önska eder alla en fröjdefull god jul, på det ni må vara friska oh sunda, en kristelig församling, en kristelig brud, den visan, den lyster oss att sjunga.

Sedan sjönga allsammans utanför julsången "Guds son är född."

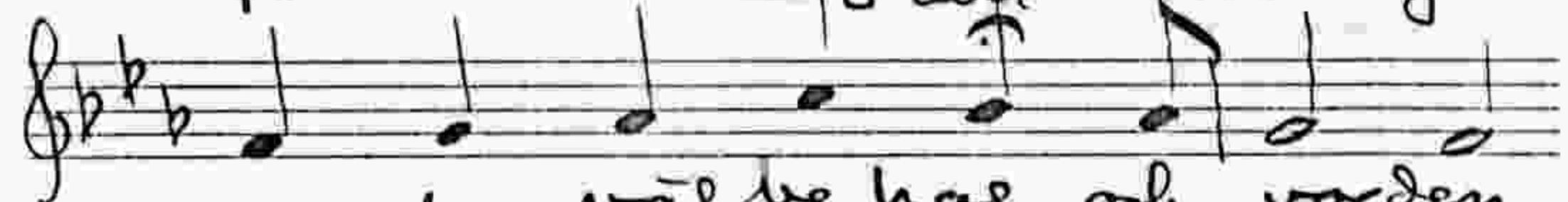
Stjärnsång från Marvarön, intill
 Josterön (kört. 1868) av Josefine Au-
 dersson efter fadern, speelman Karl Gustaf
 Jögren f. 1836

Guds son är född i Betlehem

på denna dag allt efter Gud

egget välbehag och vorden

kört. Av blatta quert och nå-

de är han os sånd du tydl och

tröst, och ha
vara från all vå-de all
världen å-ter-löst.

Nu steg de in i stugan och
sjöng:

v. 1

God morgon, god morgon, både
fader och mor
(kvinor och män).

Husbonde, matmoder, vare lustiga nu
(än.)

v. 2

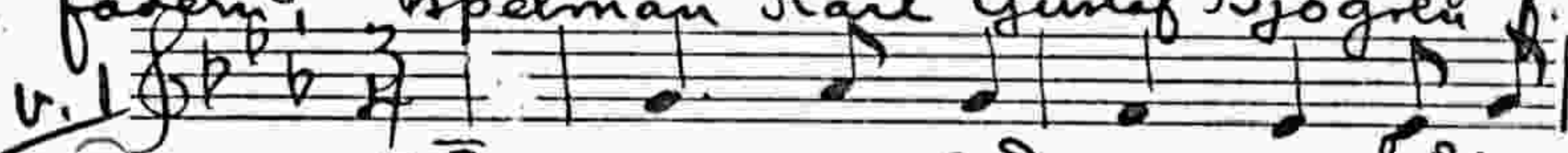
Vi får önska eder alla en fröjdefull god jul.
Ifrån sorgen och olycka bevara eder Gud

v. 3

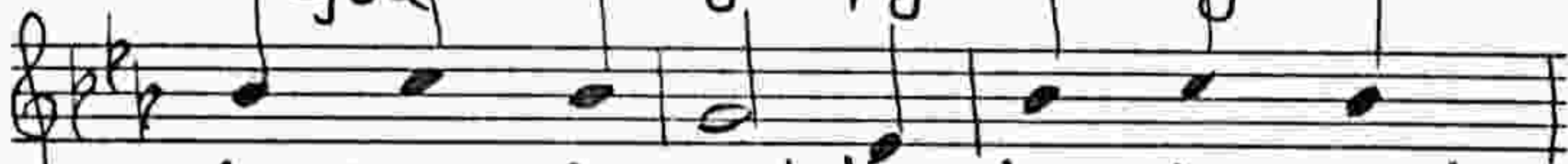
Vi gå ej av snålhet, ej heller av nöd,
ty förläna Gud oss nådan, visst giver han
oss bröd.

Hjämsång från Marvaron utill
Jösterön fr. o. 1868.

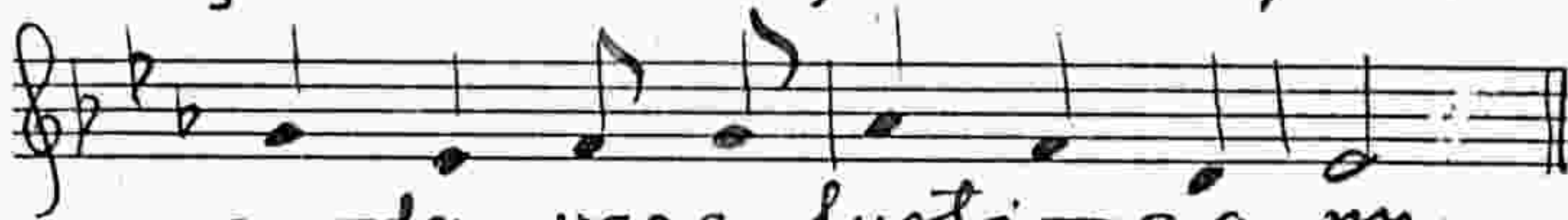
Fru Josefine Andersson, Strängnäs efter
fadern, spelman Karl Gustaf Sjögren fr. 1836

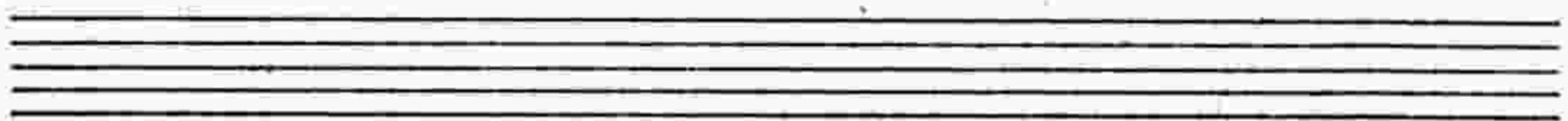
Göd morgon, god morgon både

fader och mor, husbonde, mat-

moder vara lusti-ga nu.

v. 2.

Vi får önska eder alla en fröjde-
full god jul, ifrån sorger och o-
lyckor bevara eder Gud.

160

August Wilhelm Jansson
älderdomsberättiget, Stråpnäs.
Född 1851 i Torssund, son
till en soldat under Karlsta
gods, assessor Grovesmühl.
F. i Torssunds socken.

Ann dagsmagan var man ute med
stjärnan. Vi brukade vara en fyra
stycken. Sedan, när jag kom till
Svartsjölandet var det så allmänt
att sjunga stjärnsånger, men vi hade
stjärna hemma också.

En förde stjärnan, de
andra bara sjöng och följde med.
Och så va' vi utklädda. Vi hade
masker, som vi köpte i Stockholm,
så de hade inte kunnat känna
igen oss på villkor.

Men ingen var Herodes
eller Judas och ingen visse män
heller, fast jag minns ute, om
vi inte hade en, som gick med
en sorts pung ändå.

Stjärnsång
från Joresunds socken
enligt Aug. V. Jansson f. 1851
I Utanfä kuset

162

I från Österland och rikke

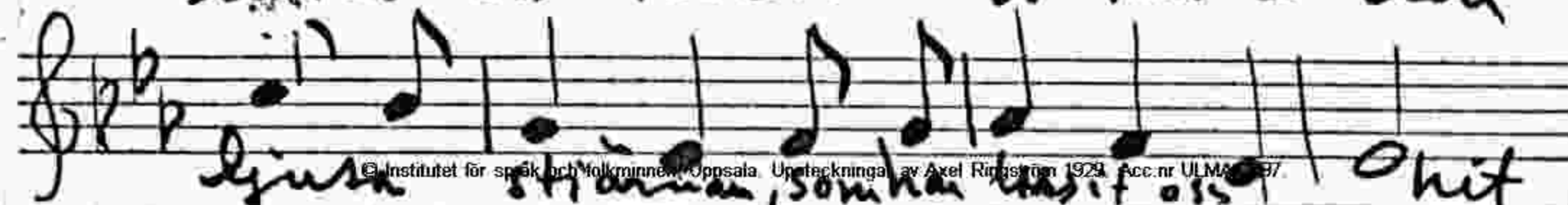
ä vi komma nu hit - hit och

si här ä den ljusa stjärnan som har

luset oss hit och si här ä den

ljusa stjärnan som har luset oss hit

Stjarnsång.

I

(från Torstensund)

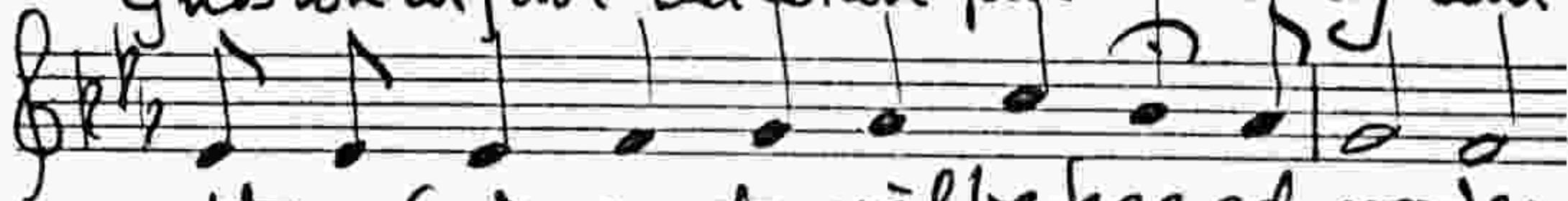
enl.
Aug. Vilh. Jansson

Ifrån Österland och rike
ä vi komma nu hit.
Och si här ä den ljusa stjärnan,
Som har luset oss hit.

Stjåmsång II från Joresund 164
August Vilhelm Jansson f. 1851

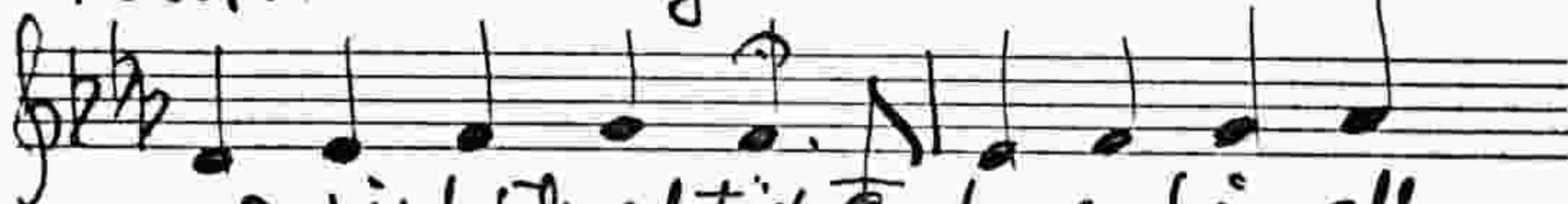
Guds son är född i Betlehem på denna dag allt

efter Guds eget välbehag och vorden

krätt. Av blotta gnest och nåde är han oss

sänd till hjälp och tröst och haver från all

vårda oss värden återöst.

Ffr Jubileet från Varsö evl.
Gust. Welauber, Mel. och
ord nästan lika, dock
avviker i en eller annan
detalj. Gust. Welauber

Sång "Allt efter Guds eget
välbehag" så som Jansson
fr. Talsund.

And Welauber Sång,

"Så var Guds råd och välbehag"

(165)

Nu satte vi opp stjärnan i fönstret
och sjöng:

v. 1

Guds son är född i Betlehem på denna dag
allt efter Guds eget välbehag
och vorden kött.

Av blatta qvart och nåde
är han oss sånd till hjäl²p och tröst
och haver från all våde
all världen återlöst.

v. 2

Ack, himlabud !
Tänglar och härskarorne
förkunna frid på jorden
och prisa Gud.

Med ädel änglatinga,
med harpar och basunalyd
de hjärtligt lovsjunga
och prisa Heran Gud x

x Jansson minus några fler av de tolv
eller tretton verserna. Jfr Gustaf Welaunders
"Stjärnspelet från Kaus²!" Han känner igen
alla verser där och gånge med dem.

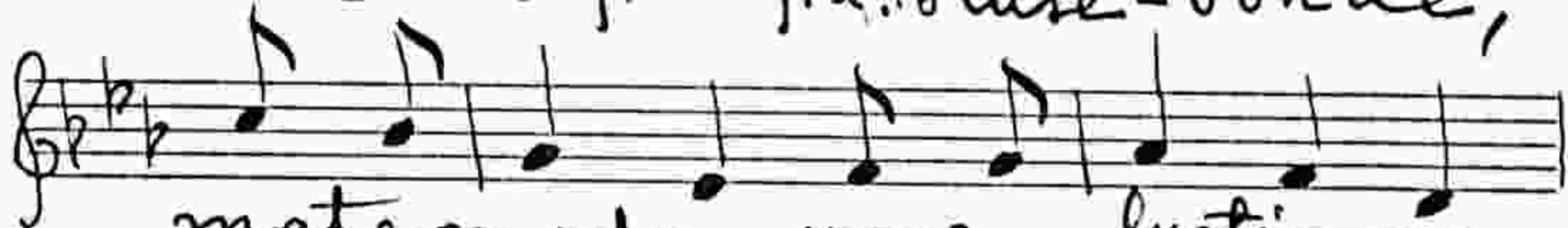
Stjarnsång III från Joresund
ent. Aug. Vilh. Jansson f. 1851 (166)
Hälsning i huset

Göder morgon, Göder morgon, både

herre och fru fru! Huse-bonde,

mäte moder vare lusti-ga

ny, huse-bonde, mäte moder

vare lusti-ga

Sedan gick vi in. Och då sjöng vi:

v. 1.

Goder morgon, goder morgon, både hene och fru!
Husebonde, matemoder vare lustiga nu!

v. 2.

Och vi önskar eder alla en fröjdefull god jul.
Ifrån sorger och olyckor bevara er dygd.

v. 3.

Ja, inte äro vi bitkomna för att fågnade bli
utan mera för att fira vår julehögtid.

(168)

Stjärnsång II från Torstensund

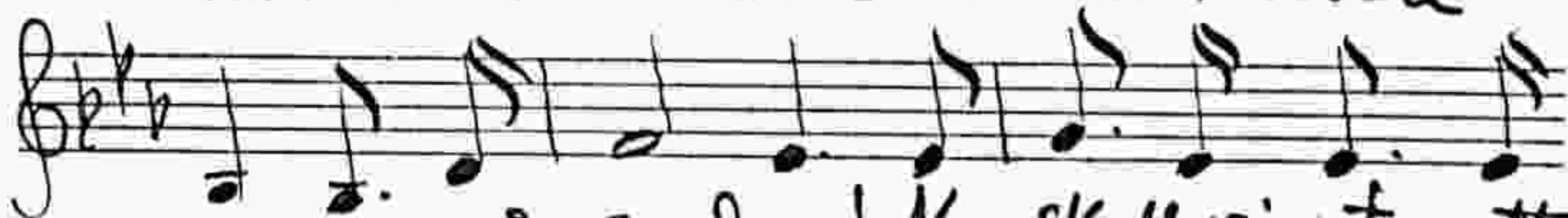
Enl. Aug. Vilh. Jansson U. 1851
Tack och farväl.

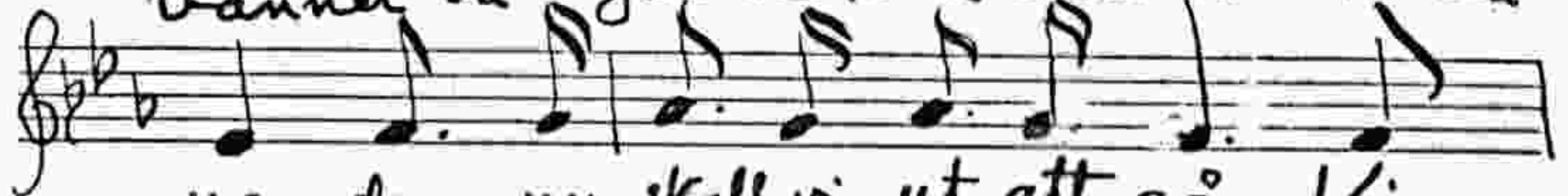
Hav tack ni kära fader, hav

tack ni kära mor! Hav tack alla

vänner så goda! Nu skall vi ut att

vandra, nu skall vi ut att gå. Vi

träffas väl om åter i sju i nästa år,

Sedan fick vi traktering
 oh sedan gick vi.
 Då sjöng vi:

Hav tack ni kära fader,
 hav tack, ni kära mor,
 hav tack, alla vänner så goda!
 Nu skall vi ut oh vandra,
 nu skall vi ut att gå.
 Vi träffas välan åter igen näste år.

X (slut)

Men då kunde det hända vi hade
 bra med brännvin med oss, för vi
 hade var sin stora, flata bränn-
 vinsplanta i innerfickan oh
 den hällde vi i gevorn en pappers-
 tratt, när vi vart bjuda.

Julspelet från
Stjärnspelet / Vansö (170)

(enligt Gustaf Welauder, Askare,
Vansö.) Askare gård; Vansö Socka
Det var ett lite sällskaps; säger han Arvid

Welauder,
De tre vise män skulle ha en vit skjorta utän
på kostymen. Tugget mer.

Kungen skulle ha en krona på hu-
vudet och en stav eller spira
i hand, "så att det var
liksom han hade ett välde".

Knekten hade sabel vid sida. Han
skulle även ha ett spö att
tukta Judas med."

Judas skulle vara iförd en "arviken",
d. v. s. helt och hållet omvänt,
skinnupåts. Var påken svart,
var det bra, var han det
inte, så blev han det ändå,
vilket var rätt, för Judas
skulle vara så svart som
möjligt, alldeles särskilt
i ansiktet.

Han var även en pump
av skinn, "Som man farkar

⊗ Även brodern Arvid Welauder i Strängnäs, som
dock inte erinrade sig spelet så fullständigt, har tillfrågats.
© Institutet för språk och folkminnen, Uppsala. Uppteckningar av Axel Ringström 1929. Act. nr ULMA 2197.

På Judas brukar de kunna ha haft något kärl som en slunte eller saut, och när Judas blev gjuden på brännvin, kunde de bli av med allihop och sällskapet fick med sig både pengar och brännvin.

Sig en liten här i kyrkan, fast inte med långt skaft. Under häven (pungen) satt en bylltra, som skrånades. Han skulle ha en slant av var och en i häven, och så skratta' han så gott, när han "skrånade bort alla områden som det står i visan. Han skulle utföra sig så förtigt som möjligt, ju roligare hade de."

Stjärnan

, som inte var den minsta viktiga personen, brukade vara ganska stor, "ungefär som bordet".

"Först var den rund och så var det sju spetsar utånför. Då spetsarna stodo stilla, gick stjärnan runt inuti.

På framridan lyste både karlavagnen och andra stjärnor så vackert igenom. Där stodo också tre vise män och höll varandra i hand, där dansade bockar och hästar och runt alltsammans sågos i guldbokstäver orden: "Ledstjärnan till Betlehem."

Så fort det blev mörkt om jul-
dagskvällen bar det iväg med "det
lilla sällskapet" till första gård, där
de skulle hälsa på.

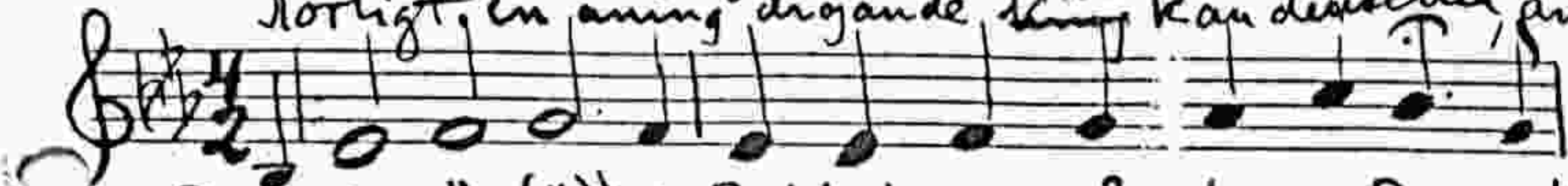
Då sattes stjärnan upp i fönstret
utanför, sattes i gång så att ^{reflexen} (sol,
hästar, bockar och ~~männ~~) Karlavagn snurrade
runt och sällskapet sjöng följande
de sång. Här meddelas alla
tretton versarna, men man sjöng
ju "så många man ille och orka-
de". Mindre viktiga voro versarna
7-12, men särskilt v. 5, v. 6 och
v. 13, måste alltid sjungas

Stjärngorramus

Hålsning utanför stugan

173^a

(Gustaf Welauder, Åskare, Vausö.)
Rörligt, En aning dröjande, ^{vid} ~~hög~~ kan desserter, ^{annars} raskt.

Guds son är född i Betlehem på denna dag. allt

efter Guds eget välbehag, och vorden

krött. Av blotta gunst och nåde är

han oss sänd till hyöf och tröst, och

haver från all vrede all vorden återlost.

1732.

Omtäende sång,
 sjungen av Arvid Welander
 1) enligt den Bladinis uppteckning

ide

Guds ord är fröjd i Betlehem på denna dag, så var Guds råd och välbehag och
 orden käre. Av blotta gunt och nåde är han oss änd behjäl och lät och haver från all
 vände all världen åter löst.

2) enligt min. Skillnad esart : fänte
 taktin, där jag hörden

0135 att Gustaf W. Sjöng : "allt efter Guds eget
 välbehag" liksom Jansson fr. Jonsens,
 medan Arvid Welander sjöng liksom så var
 Guds råd och välbehag.

Stjärngosarnes hälsning
utanför huset.

(174)

v. 1.

Guds son är född
i Betlehem på denna dag, (Gust. Weland)
aftt efter Guds eget välbehag
Sa var Guds fäd och välbehag (Aro. Weland)
och vorden kallt.

Av blatta gnost och nåde
är han os sänd till hjälp och tröst
och baver från all våde
all världen återlost.

v. 2. ⊗

Ack, himlabud
Änglar och härskarorne (Jansson, Toresund)
(All himla - Gud (Gud?))
(av änglar och härskarorne - Gustaf Weland)

förkunnar frid på jordene
och prisa Gud.

Med rena änglatungor, Med ädel änglatunga.
med harpor och basungjöd (Jansson, Toresund)
de hjärtligt lovsjunger
och prisar Herren Gud.

Öffr Janssons stjärnsäg från Toresund: "Ack, himlabud!
Änglar o, härskarorne
etc."

När ånglaker
betygade sin låga fröjd
och sjöngo Gud i himlens höjd
med glädje stor,
då är den aldrig värdig
att nå sin äga mål och ljud,
Som nu ej vore färdig
att lova Herren Gud.

Ack, kärleks Gud,
när jag din godhet tänker på,
mitt hjärta villigt brista må,
Ack kärleks Gud,
som så har älskat världen,
att du dig själv i döden gav
och undergick den färden,
att helga så vår grav.

v. 5. ⊗

(176)

Ack, hjärtans fröjd,
låt oss nu alla vara glad
och med de herdor gå ästad
till Betlehem
och följa stjärnan efter,
som är vårt hjärtas klara ljus
på vägen jämn och rätter
till Herrans helga hus.

v. 6. ⊗

De vise män
och hedningar av Österland,
som kommo ifrån Midian
till Betlehem,
upplåto sina hävar
med hjärtans största rörelse
och skänkto honom gåva,
guld, myrka, rökelse.

⊗ I min uppteckning av stjärngossarnes sånger
från Närke's kil förekomma dessa. Från
verser, or och olika i detaljer. Även melo-
dien förefaller någon likhet, ehuru den störst

v. 7. ⊗

(177)

Välkommen hit,
min Gud, min bro och gjätavån
till jorden ifrån himmelen,
välkommen hit.

Fart dina lemmar spåda
i krubban lades ner på strå,
vad kan os mera gläda
än att dig skåda få?

v. 8

Din ränghet här
skall gör mig i himmel rik
och dina helga änglar lik
i evighet.

Du velat dig förnedra,
på det du os upphöja må,
vad kan os mera hedra
än livseus krona få.

⊗ Gör/ikke denna vers intyck av
att ha sjungits inför julspets
avbildning av barnet i krubban?

v. 9.

(178)

Låt oss begå
och fira så vår julefest,
att Jesus själv må bli vår gäst
jag önska må

Då må oss aldrig felas
vålsignelse i råd och dåd,
då han vill oss tilldela
sin kärlek och sin nåd.

v. 10.

Hans stora namn
det Jesus är, en prälsare
en mänskovan och älskare,
det är hans namn.

Det namnet även nämndes
och förste gången taltes om,
när Gabriel utsändes
och till Maria kom.

På detta namn
beror ok all vår salighet,
som skriften noggrant säga vet.
I detta namn
skall alla slakten varda,
som uppå jorden finnes må
väl signare och sparda
att himmelsk gläde få.

En härlig tröst
att han som är vår Frälsare
skall en gång bli vår Donare.
En härlig tröst,
då han i skyn skall komma
med makt och mycken härlighet,
och ge oss ord och fromma
sin dån i evighet.

För Jesu död,
 låt oss vår tid väl akta på
 att ej vår ^{lampa} stjärna släckas nå.

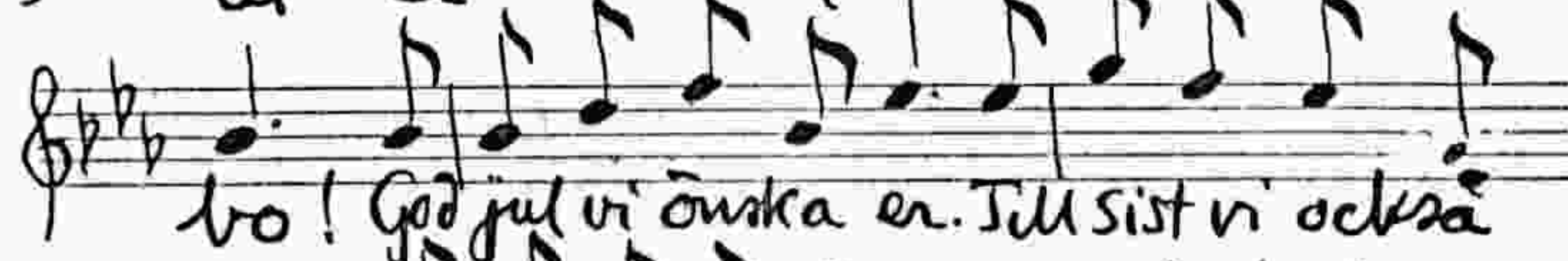
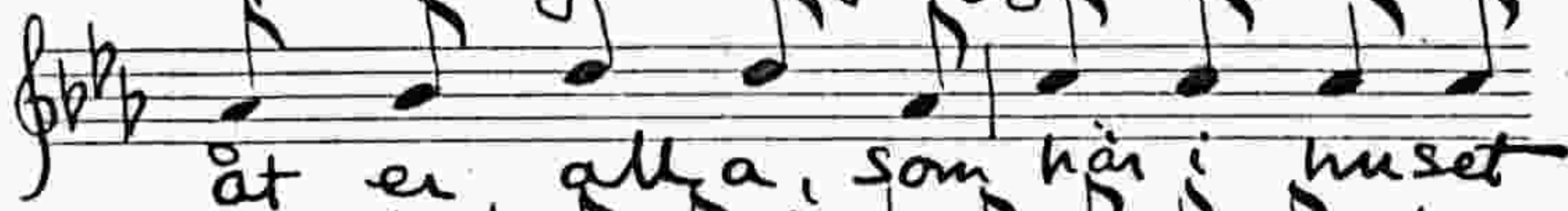
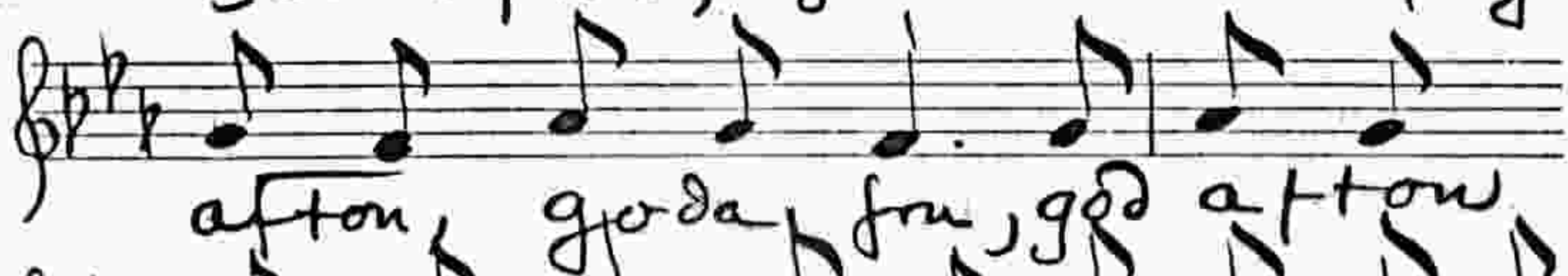
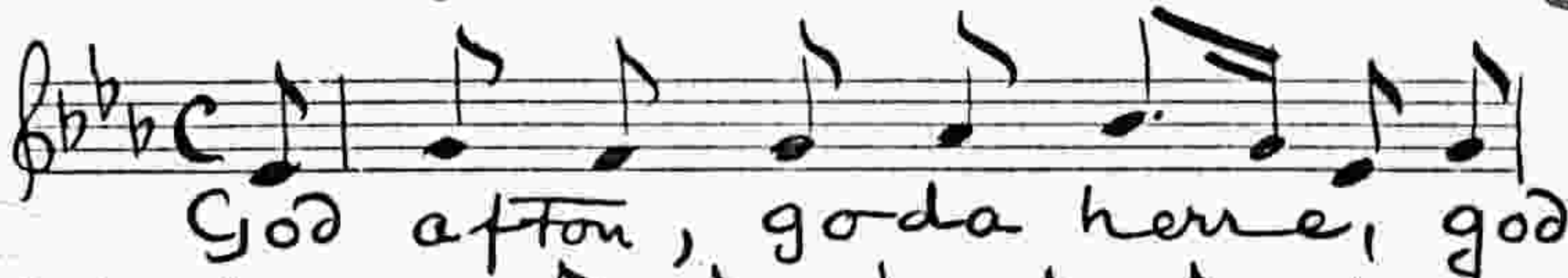
För Jesu död,
 när brudgummen skall komma
 att då vår lampa brinna nå
 ah vi med alla fromma
 i salen få ingå.

(Demna vers vänta alltid avslu-
 ta hälsningen. Her ^{Arvid} Welauder är
 icke viss, om ordet "stjärna" eller
 ordet "lampa" användes i båda
 versraternas (3 och 6) eller om det
 var ena gången "stjärna", andra
 gången "lampa". I v. 6 synes
 det vara riktigt med ordet "lampa"
 då ordet hänsyftan på liknelsen om
 de favoritiska jungfrurna.
 Vid orden "att ej vår stjärna släckas
 nå," såuktes stjärnan och det blev
 svart i förstret ("det var meningen
 att stjärnan kanske kan släckas för oss"),
 men vid orden: "att då vår lampa brinna nå"
 sattes stjärnan ^{öpp} ^{förstret} igen, så de därinne
 "finns den glödljusstämman och stjärnan kan komma i 190"

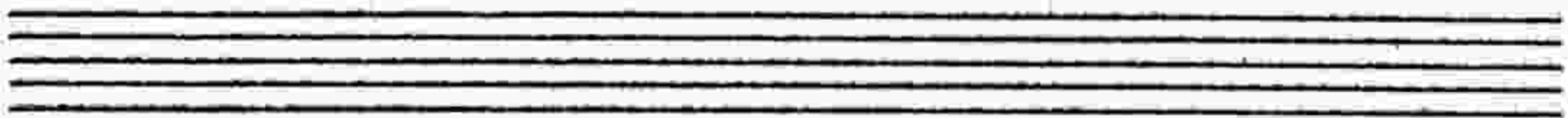
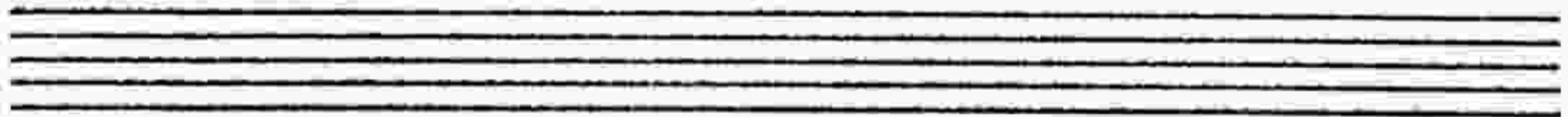
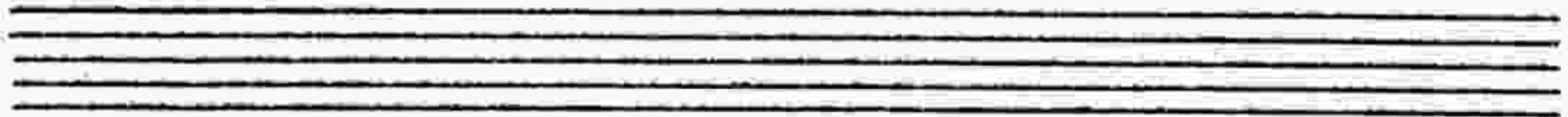
Hälsning, då man träder in.

(Gustaf Welauder)

181

Omräende sång
sjöngs icke av hr Arvid Welander

Hälsning inne i stugan

(182)

v. 1

God~~a~~ afton, goda herre, god~~a~~ afton, goda fru,
god afton åt er alla, som här i huset bo.

God jul vi önska er.

Till sist vi också ber,
att lyckan må er följa
varthän ni vänder er.

v. 2

Vi hava sett en stjärna,
som lyst oss vägen hit,
och änglarna de sjöngo
allt uti himmelrik.

Ja, ära vare Gud,
som uti höjden bod,
frid vare och på jorden,
så sjöngo änglakar.

Ännu en hälsningssång,

då man inträder

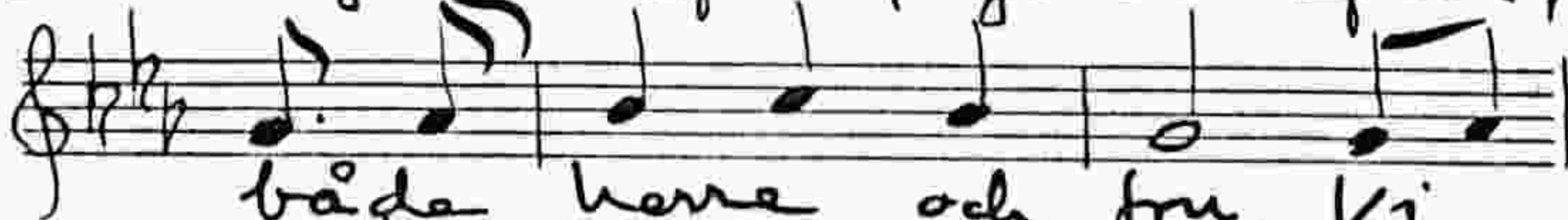
(Arvid Welander)

och Gustaf W.

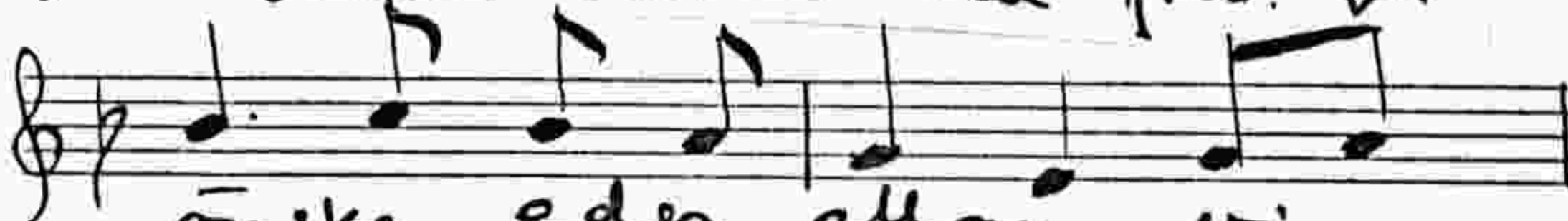
183

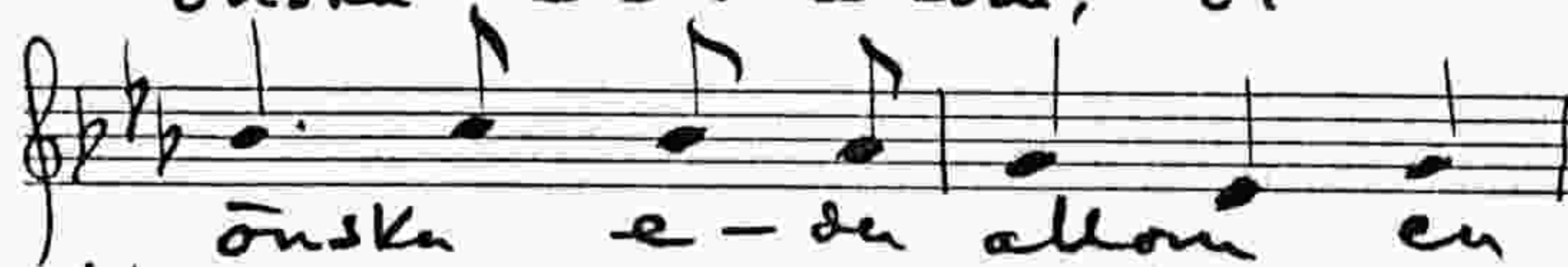
Goder afton, goder afton,

både herre och fru. Vi

önska eder alla, vi

önska e - der alla en

fröj - de fullt

Vår Fräkare är kommen,
han gästa vill hos er,
om rum i edra hjärtan
han vänligt eder ber.
Han föddes till vår värld
utav en jungfru ren
Hans vaggan var en krubba,
hans bädd var utav strå.

Sen träder kungen fram, vän-
der sig till herrn i koret och säger:

Kungen

Förlåt att jag så dristig är
och in till eder stiger,
allevart jag om ursäkt ber
och lycka önskar eder. ⊕

Turkar och hedningar hava mig slagit,
de ^{tre} vise män hava mig bedragit.

Men var har jag min knekt?

⊕ Dessa fyra rader äro ingress även till
kungens hälsvisor i spelet från Närke Kil.

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...

⊕ Om varligen 'ku gån haft betydelse av "tydlig, på-
 tydlig, klart synlig o.s.v." (jfr bli var, 'varre') så är det
 ju troligt att Annd W. har rätt i att det bör vara
varligen. Att fru W. på åskare tra sig under alla år
 hört en ljud i ordet störe för denna mening.

I Österland
(Gustaf Welauder)

185

I Österland den stjärnan upp-
ram, så vänli—gen[⊗] mände hon
ski-na.

⊗ Bör kanske spingas
"varligen", såsom Arvid Welauder

(Då stiger knekten fram med värjan
i högsta hugg, så här)

186

Knekten Vad befäller hans majestät?

Kungen Jag befäller, att du sadlar min gärdare
att jag till Betlehem rida må
för att ihjälslå² alle gossebarn,
som ännu icke äro fyllda
ett och ett halft år.

Men vart hava de tre vise
män tagit vägen?

Knekten De hava tagit en annan
väg hem till sitt land igen

Kungen (varseblir stjärnan)
Men var haven i den stjärna
funnit?

Alla sjunga:

I Österland den stjärnan upprann,
Så vänligen² mände hon skina

Arvid Welander uppgav "vänligen!"
Fru Welander på Askare, som också bott
i Vansjö hela sitt liv, tror att stjärnsånger
ne ~~hos~~ ~~alltid~~ sjungit "vänligen (!)"
som ~~med~~ ~~en~~ ~~del~~ ~~vad~~ ~~miss~~ ~~var~~ ~~...~~

© Institutet för språk och folkminnen, Uppsala. Uppteckning av Axel Ringström 1929. Acc.nr ULMA 2197

Omstående melodi
sjungen av hr Arvid Welanders
a) i hr G. Bladini's uppteckning

7 Ostertand den Sj nan upprann, s  varligen m nde hon brinna

The image shows a handwritten musical score on a single staff. The music is in treble clef with a 3/4 time signature. It begins with a key signature of one flat (Bb). The melody consists of a series of eighth and quarter notes. A small rectangular piece of paper is pasted over the right side of the staff, containing the lyrics '7 Ostertand den Sj nan upprann, s  varligen m nde hon brinna'. Below the staff, there are several empty staves.

b) enligt min

S  varligen

The image shows a handwritten musical score on a single staff. The music is in treble clef with a 3/4 time signature. The key signature has one flat (Bb). The melody is written with quarter and eighth notes. Below the staff, there are several empty staves.

De tre vise m^äns sång 187^a

(Gustaf Welanders)

Stilla, andaktsfullt.

tysta n^ättes timmar

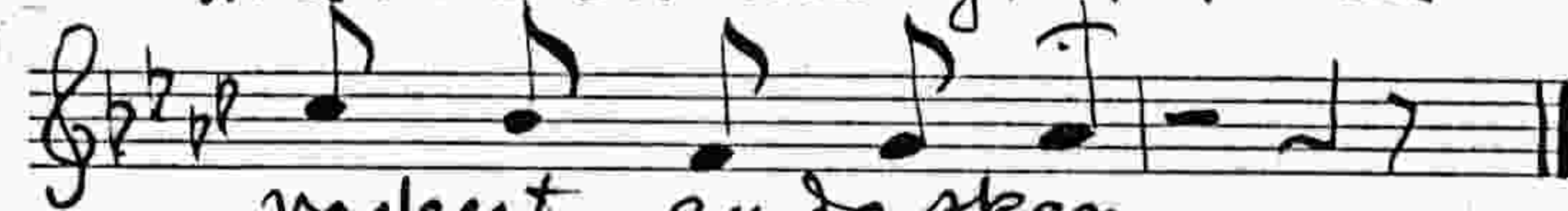
strålar från Betlehem ett

h^ärligt sken på himlens fäste sig ut

målar ett underligt stort men

vackert gudsken

1894

Omräta en ~~melodi~~ melodi
Sjungs icke av hr Arvid Welander.
Till samma text hade han en
variant av en annan (da' ar da' åter-
kommande) melodi, som upptecknats

Således

1/ av herr Bladini

byta sällens lemman strölar från Bellahem ett härligt öken på himla-
fästet Gud sig målar ett sandigt blott om riktigt gudaskon

2/ av mig (Texten lika)

Hr W. har tydligen sjungit olika.
© Institutet för språk och folkminnen, Uppsala. Uppteckning av Axel Ringbom 1929. Acc. nr. OLWA 2/37

De tre vise män ^{alla} sjunga : De tre vise män sång (188)

v. 1.

I tysta nattes timmar strålar
från Betlehem ett härligt sken,
På himlafästet sig utmålar
ett und'ligt stort, men vackert gudasken.

v. 2.

I hednalanden syns en stjärna,
vad und'lig syn den bådats här,
de vise männen vilje gå
den stjärnan följa, tills den stannat här.

v. 3.

Det var tre män av östlandet,
som denna stjärnan efterföljt,
de vandrat ha till detta landet,
där himlens ljus för dem ej var fördömt.

v. 4.

När de en längre tid ha vandrat;
till Betlehem de kommit fram,
de ej sin långa vandring kladda,
ty nu de funnit haver Frälsaren.

Seu börja de att Herren prisa
och sedan giva honom skatt,
vi därför alla bör beprisa
vår Frälsare i denna dunkla natt.

Judasvisor

I.

Vi har ock en Judas, som var värdan finny
Jag tror han ä kommen från skogen.
Och mössan han haver, den liknar en luv
och näsan den vettrar[⊗] åt krogen.
Tvart i syn som den värsta morjan,
att han kan skänna bort alla sm² bar
alla häst när de hör honom skratta

⊗ Även Arvid Welander sjöng "vettrar".
Då hans system utbrade, om det icke borde
vara "vetter", ändrade han gewart till "vettrar"
Sj. "wetter" = ha väderhorn på
Ord och mel. till dessa Judas-
visor återfinnas såviltigen lika i min
uppt. från Närke, Kil.
Eckmin ~~visor~~ II ~~om~~ musik ~~och~~ ett ~~bäst~~

Judasvisor.

(Gustaf Welander)

I.

190

88

Vi har ock en Judas som på våran pung, jag
och missan han haver den tuktan, tuktan och
tror han på kommes från skogen krogen. Hans
näsor den vettra g
svarter i syna liksom en morjan, så
att han kan skänkas bort alla Arna
som alla helst var och för honom skattor

II.

En variant av visan (191)
 om Judas, som sjunges nu.
 (senast jul 1928) Gustaf Weland

Nu med i vårt sällskap en Judas vi har
 men bli ej för honom förskräckt,
 ty han är så svart som den värste Morjan
 och låter sig alls intet rätta.
 Åt ropa och skrika det är hans idé,
 men bli ej onda, goda vänner, i be,
 ty knekten naf honom skall tukta

Judas visor

(Gustaf Welander) (192)^a

III.

Wu med i vårt sällskop en Judas
ty han ä så tvärt san den värste

vi han, men bliv ej för honom förskräckta,
marjan och låter sig alls intet rätta

rätta. Att ropa och skrika det är hans

i-de; men bliven ej onda, goda

det ty knekten nog honom skall tulla

1926

Judasvisan enligt Arvid Welander

1) i hem Bladivis uppt

sp!

Vi ha varit en Judas som har varit med oss
 och vi ha varit en Judas som har varit med oss
 Svartar i syn som den värsta svarta, all han som skriammar bort alla små barn
 som vi har varit med oss

ifr

2) enligt min (Samma text. Ordet "visar" är dock fel. Skall vara "vettrar")

Svartar i syn som den värsta svarta

alms

Knekten (talar)

(193)

Får vi lov att visa Judas ?

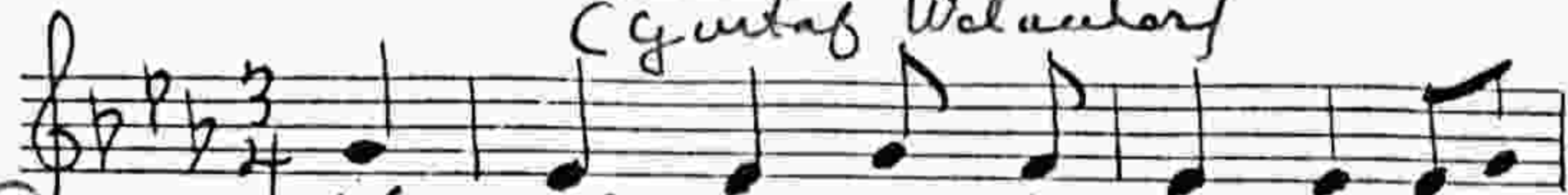
(Judas, som luttills hållet sig
utåföer dörren, gör bråkande
entre, väsnas och "boffas" af
alle håll & tar upp pengar
i sin pung på för brännvin i
sin stora lömsplunta i inner-
fickan (han låtas naturligtvis
dricka ut allt bränninet halv,
vittet och arkådane se med
undran och häpnad så mycket
brännvin försvinner i hans
hals)

Judas med sin "arvika" skinn-
pås, som är alldeles omöjlig
del av hans person, är ju tydligen
boken arvtagare, en kristnad
bock!

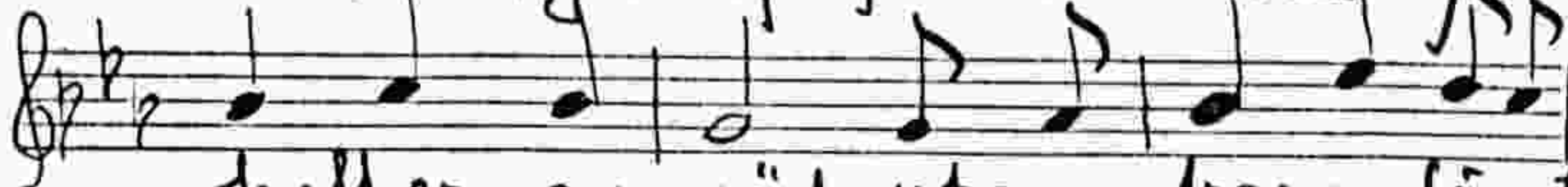
194^a

Vi gå ej:...

(Gustaf Walmberg)

Vi gå ej för att snålas ej

heller av nöd utan bara för att

fira vår jultid så hög

1946

Omväntande mel.
enl. hr Arvid Welander

1) i hen Blatinis uppt.

ed

2. gå g för att småta g håller de mig, utan bara för att fira vår jultid så hög,
 Nu så tacka vi för alla fridets gata vi fått. Svakteringen skall vi
 inte försuätt.

2) För mig sjön hr Arv. W. i sjätte taliten

bare för att fira

Etijer, lika

Under det Judas har sina fakter för sig, trollar brännvinet i kalsen, bräker, skamlar med pengar och pingla i pungsen och får upp kollekt, sjunges tydligen för att mildra och ursäkta hans beteende

Vi gå ej...

Vi gå ej för att svålas, ej beller av nöd utan vara för att fira vår julid så hög (Arvid och Gustaf Welanden)

Därpå sjunges: ~~det lilla sällskapet~~

~~Mariorisän~~
~~Gustaf Welanden~~

v. 1.
Herodes, Herodes förundrade sig uppå att en sådan vacker stjärna uppå himmeleu månde (kunne) gå.

v. 2.
Vi åkom, vi ridom med både hästar och vagn till dess att vi hinnom (kunno) till Betlehem fram

v. 3.
Och när vi hinnom (kunno) och när vi hinnom till Betlehem fram, där möter oss Maria med barnet i famn.

~~Uppå himmeleu för få tydlighets skull givit metoden~~

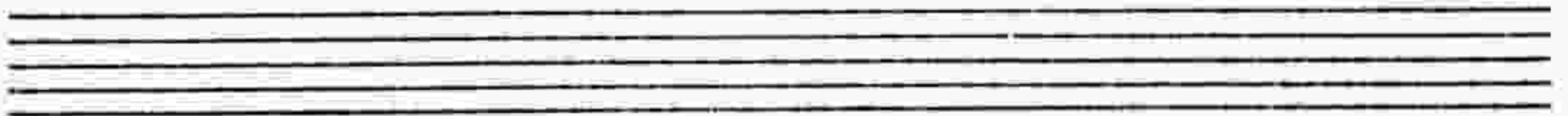
Maria visan
(Gustaf W. Lauter)

196

v. 1

Herodes, Herodes för-
undrade sig uppå, att en
sådan vacker stjärna, att en
sådan vacker stjärna va
kinder mända gi

Omstående sång
sjungs icke av m. Arr. Welauder.

Nu bjudes och färdäres traktet-
ring, som enl. Arv. W. berättar i
allt vad till julen hör, bränn-
vin, glögg, godaker.
Därpå följer en hel rad av

Facksånger

I

(Gustaf Melander,
Även Arvid W. minnes texten,
v. 1.)

v. 1.

Nu är det tid, att härifrån sig vända
och till en annan by begiva sig,
stjärnan åter sina ljus upptända,
folket önskar leva uti frid

v. 2.

Se hur kärligt våra stjärnljus brinna,
se hur skenet lyser vitt omkring.
Roligare kan väl aldrig finnas
uti någon lycklig tysksång.

Tacksånger

198 a

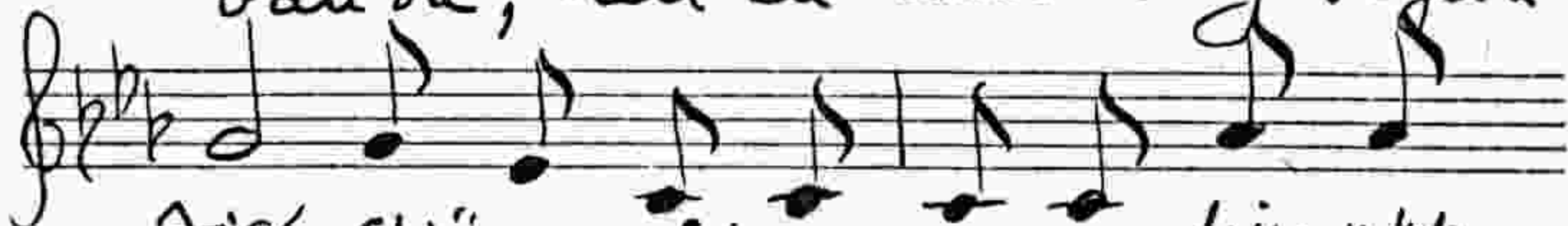
(Gustaf Wilander)

Nu är det tid att häri från sig

vända, till en annan ly begiva

sig, Stjärnan åter sina lys upph-

tända, folket önskar leva

ut i frid

1982

Omstånende melodi
sjungs icke av hr Arrid Wdower,
men han sjöng samma text, vers 1,
på den melodi, som med en viss en-
formighet hos honom återvänder

1) entyt her Bladinis uppt.

Handwritten musical notation on a staff with a treble clef and a key signature of one flat. The melody is written in a simple, folk-like style. Above the staff, the letters 'g b d c a' are written, likely indicating the pitch classes of the notes. Below the staff, there are two lines of Swedish lyrics: "Hur är det lid att åter från mig vända och till en annan by begiva sig." and "Hörnan äter sina lys upptända. Ja folket önskar lova till frid".

2) Hr Arr. W. repeterade melodien för mig
på samma sätt med undantag av

tredje taktten, som sjungs:

Handwritten musical notation on a staff with a treble clef and a key signature of one flat. It shows a single measure of music, which is the third measure of the melody mentioned in the text above. The notes are: G4, B4, D5, C5, A4.

Alla barnen kanske äro glada,
 kanske ingen dem ett guldband ger,
 då de sucka, sorja eller klaga:
 "Ingen pappa, ingen mamma mer!"

Ät er, goda pappa, gode mamma,
 ingen längtans julkväll inne är,
 återskåda, återse varandra
 uti himlen, om vi råkas där.

(Versen obegriplig,
 Tröseligen förvarskning av ord
 på grund av ljudlighet,
 Verses, kan möjligen ha lyft:

Gråt ej, (ljudlighet med "äter")
 goda pappa, gode mamma!

En gång (ljudlighet med "ingen")
 längtans julkväll inne är,
 då vi återskåda, se varandra
 uti himlen, om vi råkas där.

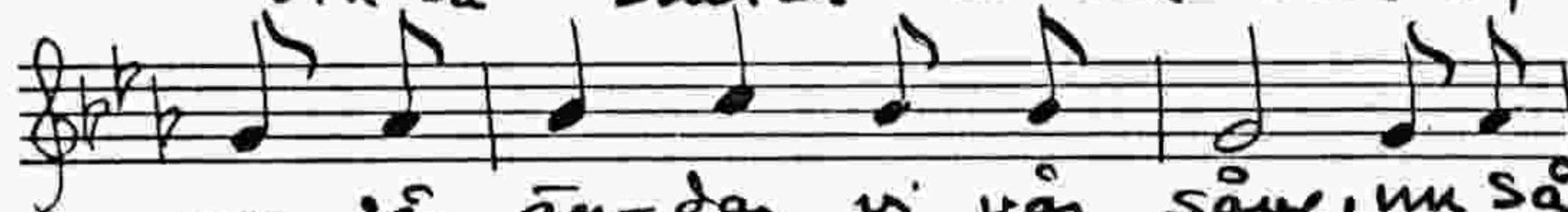
(Upptecknarens omformning)

Tackvisor (Gustaf Welauder)

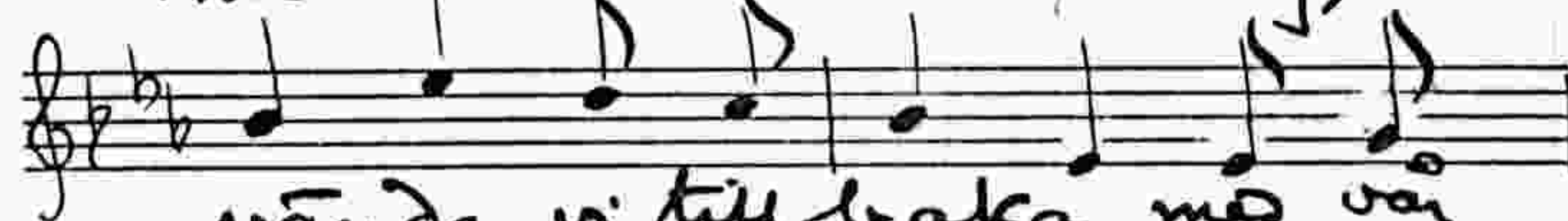
200 a

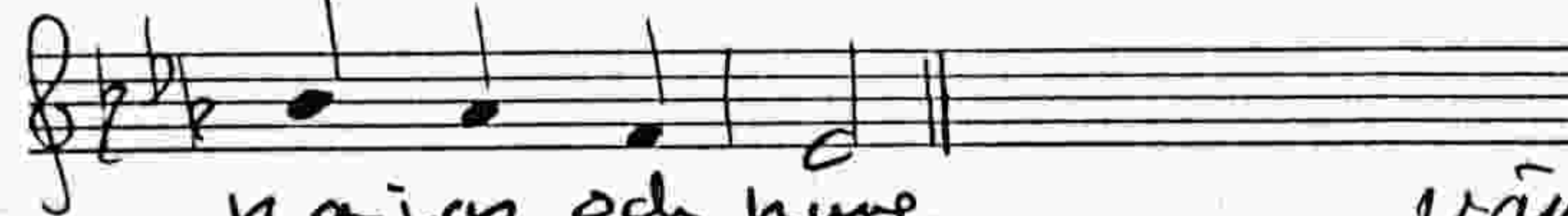
Mu så slutar vi vår visa,

nu så äy-dar vi vår sång, nu så

vända vi till baka med vår

rajas och peng

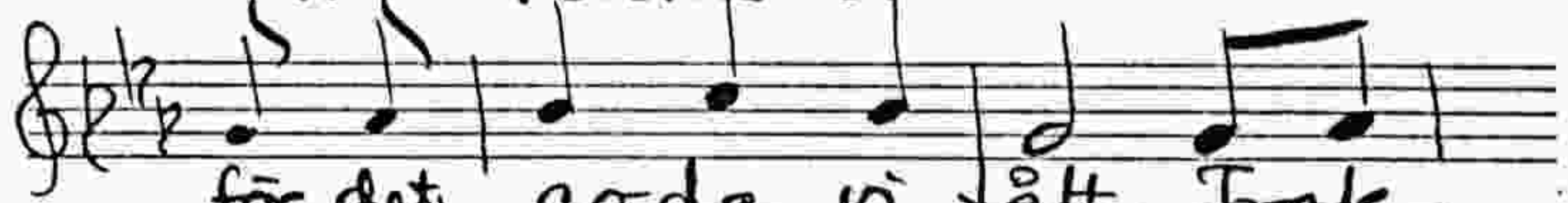
vänd.

250 b

v. 2.
(Gustaf W.)

Nu så tacka vi eder alla

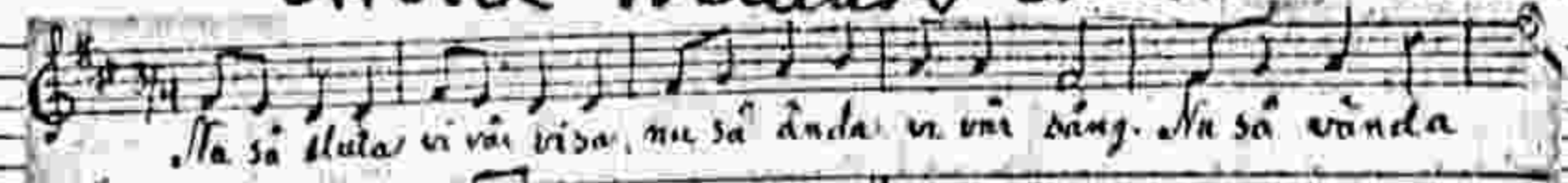
för det goda vi fått. Trak-

teringen haver vi

inte försmått.
Arvid Welander enligt Bladner

Nu så slutar vi vår visa, nu så ända vi vår gång. Nu så vända

Nu så vända
in tillbaka med ett jubel och jorjorj

II

(201)

(Gustaf Welauder)

v. 1

Nu så sluta vi vår visa,
nu så ända vi vår sång!
nu så vända vi tillbaka
med båd pajas oh peng

v. 2

(minnes även Arvid W.)

Nu så tacka vi eder alla
för det goda vi fått
trakteringen haver vi inte försuatt.

III. a)

(Gustaf Welauder)

Ännu en gång vi säga här
i U alla, som härinne är:
adjö! farväl!

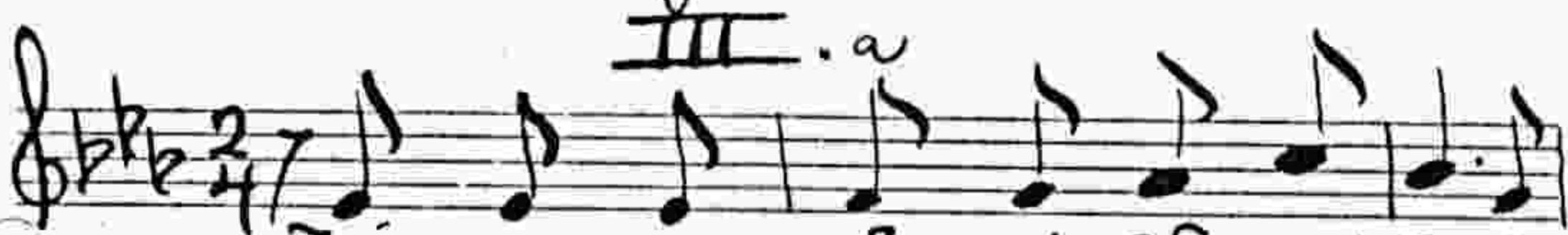
III b)

(Arvid W., variant)

Adjö, farväl åt alla, som härinne är,
Ännu en gång vi säga här: adjö, farväl!

Tacksånger (Furtaf Weibander)

(202) a

Ännu en gång vi säga här till

alla, som här inne är: adjö!

Farväl!

2026

III b

Enligt Arvid Welander

a) Såsom en Bladvis utpösknat

Adjo farväl åt alla som här inne är! Innu en gång se så god här adjo farväl!

Det frö faller som om utpösknaren kör
 fantiskt en smula

b) Svagare fall sjöng Arvid Welander för mig:

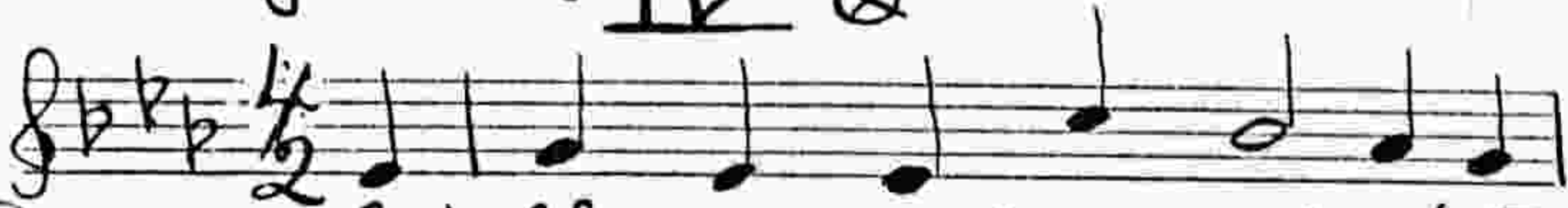
Adjo farväl åt alla som här inne är! Innu en gång vi säga här: adjo! Farväl!

nu en gång vi säga här: adjo! Farväl!

Tacksånger

(Gustaf Welander)
IV ⊗

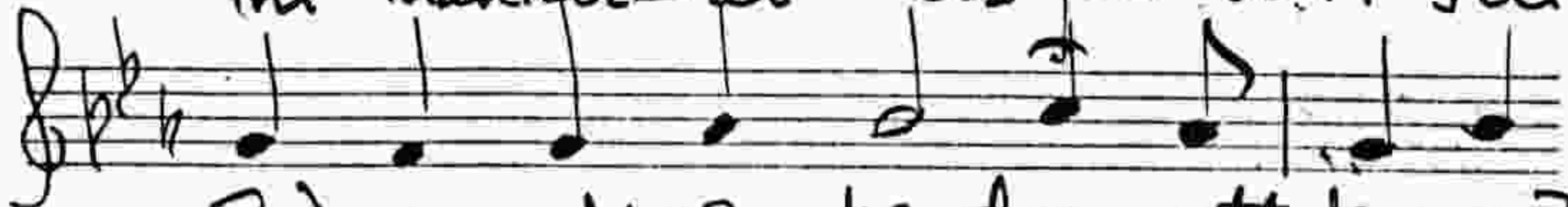
203^a

Sist få vi tacka eder för

ni trakter- at oss sä väl. Till

Gud vi också be der, att han väl -

⊗ Jfr första hälsningsången: "Gud som

är född," kunn allt smällanliggande

~~på detta sätt sammanhållas och~~
~~Sammanhållning~~

202 b.

Omstämde sång
Sjungs icke av hr Arvid W.
Men hr Arv. W. sjöng en
text, som tydligen är en vers 2

till den av Gustaf Welander
här upprepade psalm melodien,
som ligger till grund för spelets,
första halv versen: "Guds son är född."
Arvid Welanders sång på detta ställe
lytt, ed. Bladum.

Nu får vi hvar en äng och följa denna stjärnans ljus. Vår Gud är den som lever ut.
ett annat luo.

2/

st. för förs va det e i tabl 3
stjärnans ljus

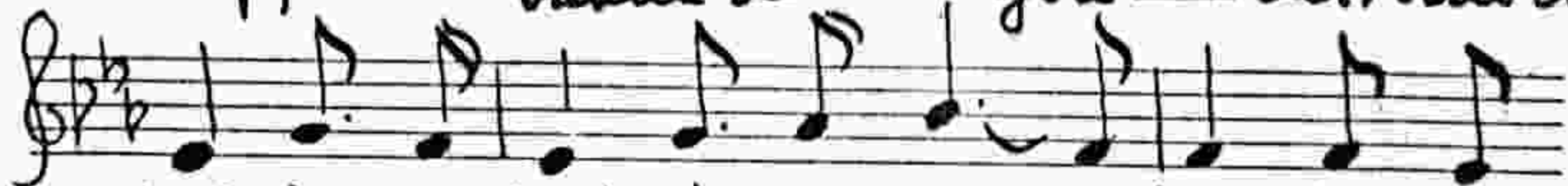
Tacksång ↘ (Gustav och Arvid Melander)

Haven tack, haven tack, käre fa —

der, för du vaknade så glä — der! Haven

tack, haven tack, kära mo — der, för du

waknade så go — der! Haven tack, haven tack o. godnatt!

204a

204 b.

Omstämde Sång

Sjäng även herr Arvid Welander

1) Enligt herr Bladini på detta sätt

Herren tack, Herren tack kära fa-der för du erkände så gla-der! Herren
 tack, Herren tack kära mo-der för du erkände så go-der! Herren
 tack, Herren tack' och god natt

2) Både bröden sjöng denna såg lika, såsom vi omstämde Sida

3) Sjätte taktens Sål:

gla-der

och i trettionde taktens

- sa - 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

IV a)
(Gustaf Welander)

(205)

Sist få vi tacka eder
för ni trakterat oss så väl.
Till Gud vi också beder,
att han välsignar en

IV b

(Arvid Welander, tydligen en andra vers
på samma melodi som ovanstående)

Nu få vi hädan tåga
och följa denna stjärnas ljus.
Vår Gud vi sei ska lova
uti ett annat hus.

V

(Gustaf Welander,
Arvid Welander)

Glaven tack, glaven tack, käre fader,
för du vaknade så glada!
Glaven tack, glaven tack, kära moder,
för du vaknade så goda!
Glaven tack, glaven tack, och god natt!

(Slut.)

Staffansvisa från Västerås, ^{socken} Prägnäs (206)
 meddelad av Arvid Welauder efter
 farfadern Erik Ersson fr. Välnäs, Fogdö.

Staffan var en stalle dräng.

Håll fast, fålan min! Så vattnar

han de på Lars fru. Ingen dager

synes än, fait stjärnorna lå

hemme den de blaut

Acc.nr 2197

206

Staffansvisa, sjungen
i Strängnässtrakten

(207)

v. 1

Staffan var en stalledräng,
håll fast, fålan min,
Så vattmar han de fålar fem.
Ingen dager synes än
fast stjärnorna på himmelen de blåta

v. 2

Two fålar voro vita,
— — — — —
det var två fålar så lika,

v. 3.

Och två de voro röda,
— — — — —
de skaffade själva sin föda,

v. 4

Den feute han var apelfrå,
håll fast, fålan min! —
den Staffan själv han rider på.
Ingen dager synes än
fast stjärnorna på himmelen de blåta.

(Meddelare ^{Strängnäs} ~~Briderna~~ ^{Wahlberg} efter ^{parfaderen} Erik Ersson från Valnas, Fogdö ^{Sig} Erik Ersson dog 1883)
© Institutet för språk och folkminnen, Uppsala. Upppteckningar av Axel Ningsström 1929. (Ser. HLNA 219)